Maciej Michalak[1], **Barbara Stefaniuk**[2]
[1]student III roku na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej
[2]Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

DZIAŁANIA STRAŻY GRANICZNEJ W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO NA OBSZARZE TRANSGRANICZNYM WE WSCHODNIEJ CZĘŚCI POWIATU BIALSKIEGO

Streszczenie
Artykuł zawiera wyjaśnienie teoretycznych aspektów bezpieczeństwa transgranicznego oraz przedstawienie działań Straży Granicznej w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego na obszarze transgranicznym we wschodniej części powiatu bialskiego.
W wyniku przeglądu literatury, dokumentów prawnych i analizy literatury przedmiotu powstało opracowanie, przedstawiające główne zadania i rolę Straży Granicznej w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego w powiecie bialskim.
Artykuł porządkuje wiedzę w zakresie funkcjonowania Straży Granicznej z uwzględnieniem Placówek Straży Granicznej zlokalizowanych we wschodniej części powiatu bialskiego oraz zadań jakie są realizowane na obszarze transgranicznym, który jest jednocześnie zewnętrzną granicą Unii Europejskiej.

Wstęp

Dbanie o bezpieczeństwo kraju oraz jego ład i porządek wewnętrzny, są głównymi zadaniami państwa. Polityka prowadzona w państwie musi być prowadzona w taki sposób, aby nie doprowadzała do konfliktów, które skutkują destabilizacją wewnętrzną i ograniczeniu suwerenności państwa.

Jedną z podstawowych części, z którego składa się państwo jest jego terytorium, stanowiące przestrzeń zamieszkałą przez społeczeństwo. Według encyklopedii PWN terytorium jest to *„powierzchnia pionowa przechodząca przez linię graniczną wyznaczoną na powierzchni ziemi, oddzielająca terytorium jednego państwa od innych państw lub od obszarów nie podlegających niczyjej suwerenności (np. morza pełnego) granica państwa rozdziela zarówno część powierzchni kuli ziemskiej (w tym sensie mówimy o linii granicznej), jak i pewną przestrzeń powietrzną oraz wnętrze ziemi”* (https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/granica-panstwa”. 3907552.html). Granice państwa pełnią następujące funkcje (Wawrzusiszyn, 2012):

– militarną (bariera dla obcej inwazji militarnej),
– ekonomiczną (bariera dla wolnego przepływu towarów),
– społeczną (bariera dla swobodnego przemieszczania się osób).

Celem artykułu było ukazanie roli Straży Granicznej w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego na obszarze transgranicznym we wschodniej części powiatu bialskiego. Do napisania niniejszego artykułu zastosowana została metoda analizy i krytyki literatury przedmiotu z zakresu bezpieczeństwa narodowego oraz metoda analizy dokumentów prawnych i źródeł internetowych.

Czym jest bezpieczeństwo transgraniczne?

Zidentyfikowanie pojęcia bezpieczeństwa transgranicznego i odnalezienie kategorii bezpieczeństwa, do której należy je przyporządkować jest bardzo trudne. Spowodowane jest to wieloma definicjami słowa bezpieczeństwo, dlatego nie zostało ono jednoznacznie sprecyzowane. Ważną rolę w definiowaniu tego pojęcia odgrywają służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo transgraniczne. Jedna z definicji mówi nam, że *„bezpieczeństwo transgraniczne to stan (proces), który jest efektem całości przedsięwzięć, zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa w przekraczaniu granic państw, przez osoby, wszelkie towary i pojazdy (w tym jednostki latające, pływające i lądowe), pomiędzy, co najmniej dwoma podmiotami państwowymi. Poziom bezpieczeństwa transgranicznego zależy od skuteczności realizacji zadań służb granicznych*" (Serdakowski, 2015).

Straż Graniczna w dziedzinie zwalczania przestępczości transgranicznej i innych zagrożeń, występujących w obrębie granicy jest najważniejszą częścią systemu bezpieczeństwa państwa, która realizuje założenia polskiej strategii bezpieczeństwa narodowego i to od jej skuteczności zależy transgraniczne bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej (Warmiński, 2012).

Bezpieczeństwo transgraniczne sprawowane jest głównie przez Straż Graniczną i wspierane jest przez wiele instytucji krajowych, w tym służby graniczne państw sąsiednich.

W czasach obecnych głównym zagrożeniem dla bezpieczeństwa transgranicznego są organizacje terrorystyczne i międzynarodowe grupy przestępcze. Ich działania służą zastraszeniu nie tylko pojedynczych jednostek, ale również grup etnicznych, a nawet całych społeczeństw.

Wśród zagrożeń, które są obszarem działań Straży Granicznej jest transgraniczna przestępczość zorganizowana, która przyjmuje bardzo zróżnicowane formy, przejawy i rozmiary. Ta forma przestępczości jest zjawiskiem bardzo dynamicznym, a jednocześnie nienadającym się do scharakteryzowania na wysokim poziomie ogólności. Niezwykle trudno jest w sposób miarodajny i kompleksowy ocenić skalę jej odziaływania na bezpieczeństwo państw i systemu międzynarodowego (Wawrzusiszyn, 2012).

Zagrożenia transgraniczne w powiecie bialskim

Obok terroryzmu najważniejszymi zagrożeniami transgranicznymi, które występują w powiecie bialskim są:

- przestępstwa z handlem i przemytem narkotyków,
- przemyt towarów tytoniowych,
- przemyt towarów alkoholowych,
- transport leków zabronionych wywozem,
- przemyt kradzionych pojazdów, maszyn, oraz ich części,
- nielegalny przewóz odpadów,
- nielegalny przewóz materiałów promieniotwórczych i jądrowych,
- przemyt dzieł sztuki i zabytków oraz wytworów chronionych prawem autorskim,
- przemyt broni i materiałów wybuchowych,
- przewóz zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt oraz drogocennych części ich ciał,
- handel ludźmi,
- nielegalna migracja.

Zorganizowane grupy przestępcze o zasięgu międzynarodowym coraz bardziej specjalizują się w swoim procederze. Przestępstwa z ilości transformują na jakość. Mniejsza ilość przestępstw, ale przynoszących większe korzyści finansowe staje się rzeczywistością. Coraz większa specjalizacja przestępców i ich pomysłowość powoduje, że stają się oni coraz trudniejsi do wykrycia. Skuteczna walka z tym zjawiskiem musi być związana z ciągłym doskonaleniem służb ścigania. Mając na myśli grupy przestępcze działające w Europie, należy wspomnieć o grupach: albańskich, tureckich i kurdyjskich, rosyjskich, litewskich, bułgarskich, polskich i włoskich. Z grup, które swój rodowód wywodzą spoza kontynentu można wymienić grupy: kolumbijskie, chińskie, wietnamskie oraz nigeryjskie. Wymienione grupy różnią się między sobą strukturą, modelem kierownictwa, używanymi w przestępczej działalności metodami, czy wreszcie obszarami największej aktywności, łączy je natomiast wysoka skłonność do umiędzynaradawiania swoich działań (Bąk, 2011). Wszystko to doprowadza do zwiększenia skuteczności i wykwalifikowania służb policyjnych i granicznych w celu polepszenia bezpieczeństwa transgranicznego. Polska stała się państwem odpowiedzialnym za zapewnienie bezpieczeństwa wschodniej granicy Unii Europejskiej. Odpowiedzialność ta stanowi przesłankę do współpracy nie tylko z naszymi wschodnimi sąsiadami i partnerami unijnymi, ale wszystkimi państwami zaangażowanymi w walkę z przestępczością transgraniczną, zorganizowaną. Skuteczność tej walki zależy jednak w dużej mierze od wspólnych, międzynarodowych inicjatyw prawnych i organizacyjnych (Wawrzusiszyn, 2012).

Należy spodziewać się wzrostu i rozwoju transgranicznej przestępczości zorganizowanej, co będzie miało wpływ na poczucie bezpieczeństwa obywateli w kraju. Organizacje przestępcze nie zaprzestaną czerpać korzyści majątkowych z tego typu formy zarobku i będą starały się intensyfikować swoją działalność i rozprzestrzeniać się po większym terytorium. Aby skutecznie przeciwdziałać temu zjawisku wszystkie państwa Unii Europejskiej powinny ze sobą współpracować i bardziej zaangażować się w działania zwalczające tego typu zagrożenia. Tym samym zobowiązane są wspólnymi siłami walczyć z zorganizowaną przestępczością transgraniczną, aby odnieść sukces w zwalczeniu tego zagrożenia lub pohamowaniu jego rozwoju.

Cel i przeznaczenie Straży Granicznej

Straż Graniczna jest jednolitą, umundurowaną i uzbrojoną formacją przeznaczoną do ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji (Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej). Straż Graniczna zajmuje się ochroną bezpieczeństwa narodowego, jako jedna z wyspecjalizowanych jednostek swoje funkcjonowanie zaczęła 16 maja 1991 r. W tym również dniu rozformowano formalnie Wojska Ochrony Pogranicza. Wśród państwowych instytucji i organów w obszarze bezpieczeństwa Straż Graniczna odgrywa znaczącą rolę. Straż Graniczna pełni rolę narodowej służby granicznej. Jest podstawowym instrumentem systemu bezpieczeństwa państwa w kategorii zabezpieczenia granic kraju. Straż Graniczna realizuje założenia polskiej strategii bezpieczeństwa narodowego i chroni nie tylko granicę Polski, ale również Unii Europejskiej i Strefy Schengen.

Straż Graniczna w swojej nazwie oraz w strukturze organizacyjnej nawiązywała z jednej strony, do tradycji formacji granicznych okresu przedwojennego, z drugiej zaś do nowoczesnych służb odpowiadających europejskim standardom. Postanowiono zorganizować ją na wzór formacji policyjnej, to znaczy, miała być jednolita, uzbrojona i umundurowana (Wawrzusiszyn, 2012). Jedną z podstawowych funkcji państwa jest wyspecjalizowanie ochrony granicy państwowej, która obejmuje jednocześnie ochronę ekologiczną gospodarczą i polityczną. Ochronę ekologiczną tworzy ogół czynności związanych z zapobieganiem przenoszeniu przez granicę zanieczyszczeń, chorób i materiałów mogących zaszkodzić ludziom, zwierzętom i roślinom. Do ochrony gospodarczej należy przeciwdziałanie zagrożeniom spowalniającymi lub hamującymi rozwój gospodarczy państwa. Z kolei ochrona polityczna zajmuje się zachowaniem suwerenności państwa, porządku publicznego oraz bezpieczeństwa. Ochrona granicy państwowej opiera się na określonej strategii działań. Jest ona ważnym instrumentem zapewnienia bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego państwa, w której podkreśla się wiodącą – wykonawczą rolę Straży Granicznej – narodo-

wej służby granicznej, powołanej ustawowo do ochrony i kontroli granicy państwowej (Wawrzusiszyn, 2012).

Obszar granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej

Granicą Rzeczypospolitej Polskiej, zwaną dalej granicą państwową, jest powierzchnia pionowa przechodząca przez linię graniczną, oddzielająca terytorium państwa polskiego od terytoriów innych państw i od morza pełnego. Granica państwowa rozgranicza również przestrzeń powietrzną, wody i wnętrze ziemi. Na morzu przebiega w odległości 12 mil morskich od linii podstawowej, określonej w odrębnych przepisach, lub po zewnętrznej granicy red włączonych do morza terytorialnego (Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej).

Granica państwa podlegająca ochronie liczy 3511 km lądowej linii granicznej, w tym 440 km granicy morskiej. Na granicę lądową składa się następujące odcinki granic z państwami sąsiadującymi (Misiuk, 2013):

- z Rosją – 210 km,
- z Litwą – 104 km,
- z Białorusią – 418 km,
- z Ukrainą – 535 km,
- ze Słowacją – 541 km,
- z Czechami – 796 km,
- z Niemcami – 467 km.

Aby granica była bardziej chroniona ustanawia się pas drogi granicznej i strefę nadgraniczną. Przekraczanie granicy państwowej dozwolone jest w wyznaczonych miejscach zwanymi przejściami granicznymi. Przekraczanie granic odbywa się na podstawie dokumentów uprawniających do jej przekroczenia, które sprawdzają Strażnicy Graniczni. Dokumenty uprawniające do przekroczenia granicy państwowej określają odrębne przepisy lub umowa międzynarodowa, której Rzeczypospolita Polska jest stroną (Pieprzny, 2012).

Przekraczanie granicy państwowej poza przejściami do tego wyznaczonymi również jest możliwe. Rzeczypospolita Polska posiada umowy z państwami granicznymi, w których ustalone są warunki jej przekraczania. Osoby przekraczające granicę poza granicami są zobowiązane do poddania się kontroli Strażników Granicznych. Kontrola taka przeprowadzana jest za pomocą specjalistycznego sprzętu oraz psa służbowego.

Obecnie można mówić o podziale granic zarówno w Polsce, jak i w Europie na zewnętrzne i wewnętrzne. Granice wewnętrzne oznaczają wspólne granice lądowe państw członkowskich, w tym granice na rzekach i jeziorach, porty lotnicze państw członkowskich przeznaczone do lotów wewnętrznych oraz porty morskie, rzeczne i porty na jeziorach państw członkowskich służące do

regularnych połączeń promowych. Z kolei granice zewnętrzne oznaczają granice lądowe, w tym granice na rzekach i jeziorach oraz granice morskie państw członkowskich, a także ich porty lotnicze, porty rzeczne, porty morskie i porty na jeziorach, pod warunkiem, że nie stanowią one granic wewnętrznych (Wawrzusiszyn, 2012).

Dobre stosunki z państwami współgraniczącymi oraz uznanie międzynarodowe innych państw jest bardzo istotne. Zapewnianie o nienaruszalności oraz przekraczanie ich zgodnie z obowiązującymi zasadami pomaga w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego.

Wpływ geopolityki położenie Rzeczypospolitej Polskiej

Geopolityczne usytuowanie Rzeczypospolitej Polskiej ma znaczący wpływ w zabezpieczaniu granic państwowych oraz granicy Unii Europejskiej. Polska zabezpiecza drugi co do długości odcinek lądowej zewnętrznej granicy UE, zaraz po Rumuni. Różnice cenowe występujące między UE, a krajami azjatyckimi i wschodnimi krajami Europy nakłaniają do dokonywania przestępstw. Członkostwo Polski w NATO czy też UE oraz popieranie władzy Stanów Zjednoczonych Ameryki w zwalczaniu terroryzmu spowodowało, że na przejściach granicznych rygorystycznie sprawdza się cudzoziemców, aby Polska nie stała obiektem ich ataków. Z tego tytułu Straż Graniczna zapobiega rozprzestrzenianiu się terroryzmu na obszarze naszego kraju. *„Utrzymanie właściwego reżimu granicznego chroni ponadto nasz kraj i obszar UE przed napływem osób niepożądanych, niosących za sobą niebezpieczeństwo dla porządku publicznego, a nawet dla obronności wymienionych terenów”*. Stąd też wynika konieczność dysponowania wyspecjalizowanymi służbami, których zasadniczym celem funkcjonowania jest skuteczna ochrona państwowej granicy Rzeczypospolitej Polskiej oraz egzekwowanie przestrzegania przepisów dotyczących odbywającego się przez nią ruchu osobowego i towarowego. Stosowane zadania i uprawnienia w tym względzie przyznane zostały służbom granicznym, którymi w warunkach polskich są przede wszystkim Straż Graniczna i Służba Celno-Skarbowa (Ilnicki, 2011).

Od 1990 roku problematyka ochrony granic, a szczególnie ruchu granicznego zmieniła radykalnie swój charakter. Natomiast instytucjonalnie nastąpiły jedynie kosmetyczne zmiany. Należy stwierdzić, iż „odstajemy” w tym zakresie od innych krajów unijnych. W niektórych z nich podjęto gruntowne zmiany włącznie z wchłonięciem przez służby policyjne zadań formacji granicznych (Misiuk, 2013).

Struktura Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej

Lubelski Wojewódzki Odział Straży Granicznej ma swój oddział w Chełmie, który z dniem 30 kwietnia 1991 roku został powołany do działania na mocy zarządzenia Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Nadbużański Oddział Straży Granicznej ochrania granicę państwową o łącznej długości odcinka 467,57 km, w tym z Republiką Białorusi 171,31 km i z Ukrainą 296,26 km. Na długości 399,08 km linia granicy państwowej przebiega na rzece Bug. Na długości 68,49 km linia granicy państwowej przebiega lądem. W skład służbowego obszaru działania Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej wchodzi rejon woj. lubelskiego oraz powiat łosicki wchodzący w skład województwa mazowieckiego. W skład Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej wchodzi 20 placówek – 7 na granicy z Białorusią, 11 na granicy z Ukrainą oraz 2 w głębi kraju (Wiśniewska, 2015).

W skład Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej wchodzą 4 Placówki Straży Granicznej z powiatu bialskiego. Są to:

- **Placówka Straży Granicznej Janów Podlaski** – jest to jedyna placówek w powiecie bialskim, której obszar działalności obejmuje tereny dwóch województw lubelskiego i mazowieckiego. Placówka ochrania odcinek, graniczący z Białorusią od znaku graficznego nr 224 do znaku graficznego nr 189. Od północy sąsiaduje z Placówką Straży Granicznej w Mielniku (Podlaski Oddział SG w Białymstoku), natomiast od południa styka się z regionem zabezpieczanym przez Placówkę SG w Bohukałach.
- **Placówka Straży Granicznej Bohukały** – najmłodsza Placówka Straży Granicznej w powiecie bialskim do systemu ochrony granicy państwowej dołączyła 15.10.2009 r. Od północy graniczy z Placówką Straży Granicznej z Janowa Podlaskiego natomiast od południa graniczy z Placówką Straży Granicznej w Terespolu. Placówka swoim obszarem działalności obejmuje terytorium graniczące z Białorusią od znaku graficznego nr 189 do znaku graficznego 163. Granicą między terytorium działalności Placówki w Bohukałach a Białorusi wyznacza rzeka Bug.
- **Placówka Straży Granicznej Terespol** – obszar służbowej działalności Placówki Straży Granicznej w Terespolu obejmuje gminy Terespol, Zalesie od znaku graficznego nr 163 do znaku graficznego nr 123. Od północy graniczy z obszarem zabezpieczanym przez Placówkę Straży Granicznej w Bohukałach, a od strony południa sąsiaduje z Placówką Straży Granicznej w Kodniu. Placówka w Terespolu ma duże znaczenie w zabezpieczeniu granicy polsko-białoruskiej ze względu na znajdujące się i podległe trzy przejścia graniczne wchodzące w skład służbowej odpowiedzialności tej placówki wyróżniamy:

  - drogowe przejście w Terespolu przeznaczone dla pojazdów samochodowych i autobusów,
  - kolejowe przejście w Terespolu o ruchu osobowo-towarowym,
  - drogowe przejście w Kukurykach przeznaczone dla samochodów ciężarowych, które połączone jest drogą celną o długości 5,2 km z nowoczesnym terminalem samochodowym w Koroszczynie.
- **Placówka Straży Granicznej Kodeń** – oficjalnie otwarta 27 października 1997 r., ochrania odcinek granicy z Białorusią od znaku graficznego nr 123 do znaku graficznego nr 089. Od północy sąsiaduje z Placówkę Straży Granicznej w Terespolu, natomiast od południa styka się z rejonem zabezpieczanym przez sąsiadującą placówkę powiatu bialskiego Placówkę Straży Granicznej w Sławatyczach. Nadbużański Oddział Straży Granicznej w powiecie bialskim realizuje zadania, wynikające między innymi z przepisów prawa wspólnotowego oraz krajowego. Dokumentem, który określa jednolite zasady działalności służb granicznych jest Kodeks Graniczny Schengen – Rozporządzenie (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady. Straż Graniczna w zakresie swojej działalności współpracuje z podmiotami zagranicznymi – swoimi odpowiednikami, wchodzi w skład Europolu i korzysta z Systemu Informacyjnego Schengen (SIS). W bazie danych SIS przechowywane są informacje, dotyczące osób poszukiwanych, niejawnie nadzorowanych i objętych zakazem wstępu na teren UE (Wiśniewska, 2015).

Zadania Straży Granicznej

Straż Graniczna jako uzawodowiona formacja, chroni granicę państwową oraz dokonuje kontroli ruchu oraz wydaje zezwolenia na przekroczenie granic. Umundurowanie Straży Granicznej określne dla poszczególnych rodzajów sił zbrojnych RP posiada typ wojskowy. Wykorzystywane w Straży Granicznej środki transportu, również są oznakowane w sposób ułatwiający ukrycie i zamaskowanie się w terenie, ale pozwalający na ich zidentyfikowanie. Straż Graniczna posiada własną flagę oraz zabezpieczony i przypisany ustawowo wyłącznie nim znak graficzny.

Strażnikiem Granicznym może zostać osoba (Ilnicki, 2011):
- będąca obywatelem polskim o nieposzlakowanej opinii,
- niekarana,
- korzystająca w pełni z praw publicznych,
- posiadająca, co najmniej z średnie wykształcenie,
- zdolna fizycznie i psychicznie do służby w formacjach uzbrojonych, podległych szczególnie dyscyplinie służbowej.

Charakterystyczne jest postępowanie kwalifikacyjne poprzedzające przyjęcie kandydata do służby w Straży Granicznej, zawiera ono bowiem, obligujące do przeprowadzenia tylko nieliczne formacje państwowe, badanie psychofizjologiczne. Kandydat musi również gwarantować zachowanie tajemnicy stosownie do wymogów określających w przepisach o ochronie informacji niejawnych (Ilnicki, 2011).

Zgodnie z treścią Ustawy z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej* do zadań Straży Granicznej należy:

1. ochrona granicy państwowej na lądzie i morzu,
2. organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego,
3. wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy państwowej, w tym wiz,
4. rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w zakresie właściwości Straży Granicznej, a w szczególności:
   - przestępstw i wykroczeń dotyczących zgodności przekraczania granicy państwowej z przepisami, związanych z jej oznakowaniem, wykonywaniem pracy przez cudzoziemców, prowadzeniem działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzaniem wykonywania pracy cudzoziemcom, a także przestępstw określonych w art. 270–276 Kodeksu karnego, dotyczących wiarygodności dokumentów uprawniających do przekraczania granicy państwowej, dokumentów uprawniających do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub dokumentów wymaganych do ich wydania,
   - przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych wymienionych w art. 134 § 1 pkt 1 Kodeksu karnego skarbowego,
   - przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową towarów oraz wyrobów akcyzowych podlegających obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy, jak również przedmiotów określonych w przepisach o broni i amunicji, o materiałach wybuchowych, o prekursorach materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom, o bibliotekach, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, o narodowym zasobie archiwalnym, o przeciwdziałaniu narkomanii oraz o ewidencji ludności i dowodach osobistych,
   - przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach oraz w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
   - przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu oraz przestępstw i wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, pozostających w związku z wykonywaniem komunikacji lotniczej,

- przestępstw określonych w art. 228, 229 i 231 Kodeksu karnego, popełnionych przez pracowników Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych,
- przestępstw określonych w art. 229 Kodeksu karnego, popełnionych przez osoby niebędące funkcjonariuszami lub pracownikami Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych przez funkcjonariuszy lub pracowników Straży Granicznej,
- przestępstw określonych w art. 190, 222, 223 i 226 Kodeksu karnego skierowanych przeciwko funkcjonariuszom Straży Granicznej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych,
- przestępstw określonych w art. 264a Kodeksu karnego, przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wykroczeń określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- przestępstw określonych w art. 189a Kodeksu karnego i w art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny,

5. zapewnienie bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego, a w zakresie właściwości Straży Granicznej – także w strefie nadgranicznej,
6. osadzanie i utrzymywanie znaków granicznych na lądzie oraz sporządzanie, aktualizacja i przechowywanie granicznej dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej,
7. ochrona nienaruszalności znaków i urządzeń służących do ochrony granicy państwowej,
8. wykonywanie postanowień umów międzynarodowych o stosunkach prawnych na granicy państwowej,
9. przetwarzanie informacji, w tym danych osobowych, z zakresu ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego, zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz udostępnianie ich sądom, prokuratorom, organom administracji publicznej i innym organom państwowym, uprawnionym do ich otrzymania na podstawie odrębnych ustaw, w zakresie niezbędnym do realizacji ich zadań,
10. nadzór nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez statki przepisów obowiązujących na tych obszarach,
11. ochrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez prowadzenie obserwacji statków powietrznych i obiektów latających, przelatujących przez granicę państwową na małych wysokościach, oraz informowanie o tych przelotach właściwych jednostek Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,

12. zapobieganie transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych oraz materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczaniu wód granicznych,
13. zapobieganie przemieszczaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji, materiałów wybuchowych i prekursorów materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom,
14. wykonywanie zadań określonych w innych ustawach.

Działania Straży Granicznej w powiecie bialskim – wybrane przykłady

Straż Graniczna w aspekcie niwelowania zagrożeń transgranicznych realizuje zadania, w różnym zakresie. Poniższe wybrane przedsięwzięcia są przykładem tych, które miały miejsce na terenie działania Placówki Straży Granicznej w Terespolu, która jest wiodącą placówką we wschodniej części powiatu bialskiego.

Przykładem nielegalnej migracji było zatrzymanie na „*zielonej granicy*" nielegalnego migranta - obywatela Kuby, który nielegalnie przekroczył granicę by dotrzeć do jednego z krajów Europy Zachodniej. Jak się okazało obywatel Kuby przepłynął wcześniej rzekę Bug, a następnie wędrował w głąb kraju. Mężczyzna nie posiadał przy sobie dokumentów uprawniających go do legalnego pobytu na terytorium. Obywatel Kuby po zatrzymaniu, został przewieziony do pomieszczeń służbowych Straży Granicznej, gdzie otrzymał suche i cieple ubranie. Po przeprowadzeniu względem zatrzymanego czynności administracyjnych, został on przekazany służbom granicznym Białorusi (www.biala24.pl).

W zakresie zwalczania przemytu towarów bez akcyzy funkcjonariusze Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej oraz Krajowej Administracji Skarbowej z Terespola udaremnili przemyt ponad 2,7 tys. paczek papierosów. Nielegalne wyroby tytoniowe ukryte były w platformach pociągu towarowego, jadącego z Białorusi do Polski. Do zdarzenia doszło 25 maja 2020 r. Podczas kontroli pociągu towarowego funkcjonariusze Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej z Terespola i Oddziału Celnego udaremnili przemyt papierosów. Nielegalne wyroby ukryte były w platformach kilku wagonów. Dla niepoznaki przemytnicy owinęli kartony papierosów czarną folią. Przesłuchani w sprawie maszyniści pociągu nie przyznali się do próby przemytu. Rynkowa wartość zatrzymanych przez Straż Graniczną i Krajową Administrację Skarbową wyrobów akcyzowych to blisko 40 tys. złotych (www.nadbuzanski.strazgraniczna.pl).

Kolejnym przykładem działań Straży Granicznej w powiecie bialskim były działania skierowane na poszukiwania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z Terespola i Korczowej szefa grupy przestępczej, zajmującej się przemytem narkotyków, który został zatrzymany w Barcelonie. Zatrzymany, 48-letni oby-

watel Ukrainy, od marca 2017 roku był poszukiwany czerwoną notą Interpolu, europejskim nakazem aresztowania oraz listem gończym przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z Terespola oraz Korczowej w ramach śledztwa nadzorowanego przez Podkarpacki Wydział Zamiejscowy Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w Rzeszowie. 22 stycznia 2020 został zatrzymany na lotnisku w Barcelonie. Władze hiszpańskie wyraziły zgodę na jego przekazanie do Polski a 14 lutego został przekazany stronie polskiej, następnie osadzony w Zakładzie Karnym w Rzeszowie. Obcokrajowiec jest podejrzewany o kierowanie na terenie Unii Europejskiej, Ukrainy oraz Rosji zorganizowaną grupą przestępczą zajmującą się przemytem znacznych ilości środków odurzających. Grupa, którą kierował przemycała narkotyki z Hiszpanii do Rosji. Kurierzy przewozili je w specjalnie skonstruowanych skrytkach konstrukcyjnych luksusowych samochodów, które miały zmylić funkcjonariuszy dokonujących kontroli granicznej. Prokurator skierował wniosek o przedłużenie wobec podejrzanego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Ukraińcowi grozi 20 lat więzienia i ponad milion złotych grzywny (www.nadbuzanski.strazgraniczna.pl).

W zakresie działań Straży Granicznej związanych z kradzieżą luksusowych samochodów, na terenie drogowego przejścia granicznego w Terespolu, 8 stycznia na kierunku wjazdowym do Polski, zatrzymano dwóch mężczyzn. Obywatele Kazachstanu i Uzbekistanu, podróżowali do Polski, samochodem marki Toyota Land Cruiser o szacunkowej wartości 160 000 zł. W czasie kontroli granicznej funkcjonariusze ujawnili w pojeździe przerobione pole numeryczne VIN (https://bp24.pl/probowano-toyota-wjechac-do-polski).

Podsumowanie

Specyfika działań Straży Granicznej w powiecie bialskim wynika między innymi z usytuowania powiatu, który od wschodu graniczy Białorusią oraz przebiegu międzynarodowej trasy E-30.

Wśród organów i instytucji państwowych, stojących na straży bezpieczeństwa transgranicznego, Straż Graniczna odgrywa istotną rolę w powiecie bialskim. To formacja, której podstawowym zadaniem jest ochrona granicy państwa i jednocześnie zewnętrznej granicy Unii Europejskiej. Stanowi istotny element polskiego systemu bezpieczeństwa narodowego. Straż Graniczna w powiecie bialskim przeciwdziała różnego rodzaju negatywnym zjawiskom. Wśród nich wymienić należy głównie nielegalną migrację podyktowaną czynnikami ekonomicznymi lub przestępczość przemytniczą związaną zasadniczo z przemytem pojazdów i towarów bez akcyzy. Powiat bialski jest ulokowany na szlaku tranzytowym dla przemycanych towarów. W celu zwalczania tego procederu konieczna jest współpraca ze służbami państw sąsiednich. Istotnym działaniem takiej współ-

pracy jest wymiana informacji w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej. Katalog zadań powierzonych Straży Granicznej jest bardzo szeroki i zróżnicowany. O zdolności i skuteczności przeciwstawienia się zagrożeniom transgranicznym godzących w bezpieczeństwo można mówić wówczas, gdy państwo posiada odpowiednio wyposażone i przeszkolone służby. Jedną z nich jest właśnie Straż Graniczna. O skuteczności w zapewnieniu bezpieczeństwa transgranicznego decyduje również zakres współpracy i współdziałania Straży Granicznej z innymi służbami. Potrzeba kooperacji działań znajduje swoje uzasadnienie w podanych przykładach, w których Straż Graniczna we współpracy z Krajową Administracją Skarbową skutecznie likwiduje zagrożenia transgraniczne. Należy stwierdzić, że wszelkie dotychczas podejmowane działania w powiecie, stanowiące realizację przyjętych założeń, zmierzają we właściwym kierunku. Autorzy zdają sobie sprawę, iż podjęty temat nie wyczerpuje podjętej problematyki, ponieważ pozostaje on otwarty i jest inspiracją do dalszych badań naukowych.

Piśmiennictwo

1. Bąk T. (2011), *Bezpieczeństwo Transgraniczne Polski*. Zeszyty Naukowe WSOWL Nr3 (161). Wrocław.
2. Ilnicki M. (2011), *Służby Graniczne w walce z terroryzmem*. Wyd. Adam Marszałek, Toruń.
3. Misiuk A. (2013), *Instytucjonalny system bezpieczeństwa wewnętrznego.* Wyd. Difin, Warszawa.
4. Pieprzny S. (2012), *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego.* Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
5. Serdakowski J. (2015), *Perspektywy rozwoju bezpieczeństwa transgranicznego RP*. Rozprawy Społeczne. Wydawnictwo Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.
6. Warmiński A. (2012), *Zadania i środki działania rządowych organów administracji ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w czasie transcyzy.* Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.
7. Wawrzusiszyn A. (2012), *Wybrane problemy transgranicznego bezpieczeństwa Polski.* Wyd. Difin. Warszawa.
8. Wiśniewska K. (2015), *Straż Graniczna – organizacja i charakterystyka funkcjonowania na przykładzie Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej*. Zeszyty Naukowe WSEI seria: ADMINISTRACJA.